

Кладка

Богдан Сушинський

— То й роби їм добро!.. Ти роби їм добро, а вони того не розуміють, вони чинять тобі збитки – і їм від них аж легше... Я старий. Скільки в мене тої сили лишилося, що маю її так марнувати? Ади, яке болото... Таку трясовину може хіба що молодий перескочити. Та й то не кожен. А старший – то лізе в нього по самі коліна. Лізе і кляне цілий світ. Кляне, але не візьме якоїсь дошки та не зробить кладку...

Старий Ромко стоїть біля хати і виказує свої жалі. Але люди йдуть повз нього, наче й не чують. Дістаються заболоченого потічка та й зупиняються, щоб вигадати якийсь спосіб перейти на той бік.

Зупиняються і мусять слухати дідову мову.

— Дав мені дідько біду на моє сумління. Мені, мо', хтось за мою працю платить, а чи хоч дякує? Тай дяки їхньої не потребує. Лиш хочу людям розтлумачити, що то я для них добре роблю. А вони не дбають. Вони так собі по світу ходять, нібито старого Ромка вже й на тамтому світі немає. І чинять йому назбитки... Їм не розходиться, що я ношу те каміння цілий день – аж мені очі з голови лізуть. А наношу, то йду шукати дошки, аби їм було по сухому ходити. Мені тої роботи на цілий день. А котрийсь іде присмерком, поцупить кладку, тай пре собі до двору...

Ромко піднімає камінь.

Ступає кілька кроків і заходиться потом. Але поблизу вже немає нікого, хто б допоміг.

На протилежному боці сходиться малеча. Так дріботить босими ногами, ніби її хтось калачами зманує.

— А диви, скільки вас, як тих опеньків після дощу! Та всі великі, всі розумні... Нащо вам чинити старому Ромку зле? Він хоче, аби вас мами не били, що ви такі в болоті, як тоті свині... О, ба, вони знову втікають! Нема чого вам боятися. Я — чоловік старий, але не кусаюся. Подивіться-но мені в рота: два зуби – і ті з'їдені. То ще добре, як це дитяча робота. Воно мале. Але ж старі люди зі мною таке виробляють. А я не можу їм ніяк розтлумачити, що мені з тої роботи ніякої крихти. Нічого з того не маю. Лиш би людям добре було...

Довго припасовує камінь до каменя, обкладає їх мулом. Так ніжно обмацує, наче обмиває немовля.

Аж смакує своєю роботою.

Перегородом надходить якийсь хлопчина, засукує рукави і стає поруч.

Ромко здивовано мовчить, позирає на його роботу і поступово розпрямляє плечі.

Люди йдуть собі кладкою й гадки не мають, чому біля неї крутиться старий Ромко. Чому він крутиться, а очі його зблискують, мов ледь потьмарені перли.

А по той бік стоїть мала Янька і сушить на сонці ріденькі почорнілі зубенята.

— Вже й ти прибігла? – ласкаво запитує Ромко.

— Плибігла.

— То й ходи до діда. Але не йди болотом. Ступай по цій дошці. Диви, яку дід тобі кладку поклав, щоби мати тебе не сварила.

— А я піду болотом.

— О, воно своєї знає!..

Минає якась хвилька. Старий уже забув про малу Яньку і пливе зі своїми непокійливими думками тихою течією слів. Що собі намислить, те й каже. І так у нього завжди. Є люди — слухають. А нема їх — то є трава, є сонце, є потічок. Старого слухає все, бо, коли він був молодим, то слухав їх. Усе життя слухав — так розумно промовляли до нього.

— ...А тепер маєте кладку. Ви по ній давно ходите, але того й не знаєте, що то старий Ромко її тут день при дневі лаштує.

— Дед дульной! — кричить чорнозуба пустунка. — Дед геть і савсем дульной! — і втікає до своєї хати.

Сходить сонце, зводяться люди, й облягається спати ніч. Ранок забарвлює далечінь у червоне. І від тої червоності займається витонченим різнобарв'ям роса. Ніби полум'ям відсвічує.

Ромко ступає у те полум'я і відчуває, як воно лиже йому ноги своїм пекучим холодом. Проте на стежку не звертає, бо дуже хоче зароситися.

Притяг дошку до потічка, старанно приладнує її на підпори.

— Таке зі мною робите, що мушу тоту дошку на ніч тягти до хати. Мушу пильнувати, бо ви її візьмете на господарство, а самі будете лізти в болото. Як не можу зібрати вас усіх разом та сказати вам, що то є саме добро, то мушу отак носитися щодень із дошкою. Маєте собі йняти віри, що є чоловік, котрий людям лише саме добро робить. Навіть коли ви йому чините на збитки. Але то треба скуштувати життя, аби мати таку віру в чоловіка...

* * *

...Ото так, майже благоговійно, освятивши свою голгофну спокуту во ім'я односельців своїх, старий Ромко стомлено вертався до давньої зубожілої садиби, а село — сучасне, в котеджики та супутникові антени вбране — смертним боєм било та й било йому в спину:

"Дед дульной! Дед геть і савсем дульной!..".

Січень 1967 — січень, 2004 років.